

sterne have Ret til at faae det bedste Embede i Provstiet, faae den indirekte Lønning for deres Arbeide. Det er min Mening, at man, hvis Reguleringen af Præstelønningerne gaa for sig, ved at opgive det geistlige Tilsyn vil kunne spare Mere eller i alt Fald lige saa Meget, som her udgives, saa disse Bihensyn skal man ikke faste ind. Er Skoleundervisningen ikke det værd, hvis det overhovedet er til Gavn, skal man overhovedet ikke tale om Skolereform. Det var altsaa med Hensyn til Kontrol. Vi ere enige om, at Kontrol bør der føres; men nu med Hensyn til Mulkterne, med Hensyn til Tvangen, der har jeg hørt den meget interessante Meddelelse, at en og samme Taler var meget bestemt imod at ville have Mulkter, Tvang altsaa, men paa den anden Side vilde beholde Børnene i Skolen indtil de ere 14 Aar. Jeg gad vide, ved hvilke Midler dette Regnestykke kan naas. Thi man kan nok træffe den Bestemmelse, at Børnene ikke maa udskrives før de ere 14 Aar, men naar man samtibid siger til Forældrene: Men det gjør lige meget, enten de gaa i Skole eller ei, ser jeg virkelig ikke, at det hjælper stort. Deri ligger, forekommer det mig, en Modsigelse. Men er der Mening i, at man vil have et Lavmaal, og er der Mening i, at Staten opstiller det, og altsaa vil have det gennemført, maa et B nødvendigt følge paa dette A, og dette B maa være, at det skal, naar Børnene ellers ere normalt anlagte, fyldestgøres; thi ellers maa det Hele falde. Derfor kan jeg ikke negte, at Tvang maa der til, naar Grundbestemmelsen ikke sker Fyldest. Dette er et, men et Andet er at ville sige forud, at alle Forældre ere uærlige Folk, fordi der kan være dem, der ikke ere ærlige. Jeg tror, at ogsaa i den Henseende have de Forhandlinger, der ere førte, bragt det til nogen Forstaelse. De ere bragte i alt Fald noget henimod den Ret, som man fra vor Side for 6—7 Aar siden anbefalede; jeg har set fremstille ogsaa fra andre Sider, det vil sige i Forhandlingerne her i Rigsdagen og i Udvalgene, at man kunde tænke sig at gaa ind paa, at mod samtlige de Børn, som ved en aarlig Prøve — nu bliver jeg derved foreløbig — befandtes af Stedets Skolekommission at have de til deres Alder svarende Kundskaber, anvendtes der ingen Mulk, ingen Tvang, intet smaaligt Tilsyn med Hensyn til deres Skolegang. Mødte de Aaret efter, og befandtes paa lignende Maade dygtige, saa vilde de altid staa udenfor alle Skoletvangsregler. Der blev saa dog i alt Fald under Tvang kun de forhaabentlig Enkelte, som ved disse aarlige Prøver befandtes at være forsmittede i en særegen Grad og uden Grund. Gaa man da disse Tid til frivilligt at oprette det Forsømte med en større Frist — man kunde jo tale om, hvorvidt saadanne Prøver skulde holdes med 1 Aars eller 2 Aars Frist — kan jeg ikke skønne rettere, end at vi da her erkjende alle Folk for ærlige, der ville være ærlige

med Hensyn til deres Børns Opdragelse, og vi faae da kun de Enkelte ind under Tvangsbestemmelserne, og kun de komme til at lide ved, at der staaer noget Saadant i Loven, som virkelig vise Forsømmelse. Jeg siger, at kunne vi naae ad den Vej til en Forstaelse om dette modbydelige Mulkvæsen, var Meget vundet fra det Skilningsystem, vi nu have, og i dette Stykke vilde vi ogsaa gjøre et virkelig Spring til at give Forældrene deres Ret eller, hvad der har stor Betydning, deres egen Samvittighedsfølelse for deres Børn tilbage. Det var Meget vundet, siger jeg, naar de stode saaledes overfor alle Love, at man ikke spurgte: til hvilken Tid eller hvorledes, men blot spurgte, om Børnene havde dette Lavmaal. Hvor høit du gaar derover, og hvorledes ellers, vedkommer ikke os. Ordningen af Skolens Anliggender iøvrigt i det Enkelte skal jeg ikke komme dybt ind paa. Jeg tror ikke, at Ministeren vil kunne faae en Lov igjennem Rigsdagen, selv om den i mange andre Bestemmelser var endnu mere tiltalende, der ikke giver Kommunerne en langt større Frihed end den, der er sat her i Loven. Den Fortolkning af den nu gjældende Skolelovgivning, som den ærede Minister kom med i forrige Møde, ved han meget vel er ikke Folkethingets. Jeg skal ikke komme nærmere ind derpaa, jeg overlader Fortolkningen af den nuværende Skolelovgivning til Forhandling. Men ligesom man, staaende overfor Forældrene, kun forlanger Lavmaalet af dem, saaledes mener jeg, at man, staaende ligeoverfor enhver Kommune, kun maa forlange Lavmaalet af den, og iøvrigt give den Opmuntring paa forskjellig Maade og Veiledning, om man ønsker det, til at gaa videre og videre, men som en fri Sag for Kommunen selv. Det kan være muligt, at noget positivt Udsvortes kunde fremtvinges ved andre Bestemmelser i denne eller hin Kommune, men det har overmaade lidt at sige inod det mere Intensive, det mere Betsignelsesrige, der vil være i, at en Kommune, staaende paa denne Frihed, kunde arbejde sig selv ved sin Beslutning langt ud over Lavmaalet. Men i den Henseende vil Bestemmelserne her kvæle en saadan Bestræbelse. Lad os ikke sige til en ærlig Mand: hvis Du stjæler, er Du en Tyv; det svækker hans Væresfølelse. Men lad os opmuntre de Bestræbelse, som findes i mange Kommuner for at gjøre Noget for deres Skolevæsen, trods at Rigsdagen og Regjeringen ikke kunde blive enige. Det gjøre vi ved at stille det frit, og Frihed i den Henseende burde aabenbart ogsaa gaa i den Retning, at de maatte have Ret til, naar der dannede sig en Fristole i Sognet med nærstjendt god Undervisning, da at kunne midlertidig nedlægge enkelte Distriktskoler eller suspendere dem, naar de iøvrigt holdt sig indenfor det, Staten fordrer, og hvad der i Almindelighed er til Gavn for deres lille Samfund, Kommunen. Jeg har set Exempler